

Svar på skriftligt spörsmål SSS 78/2017 rd

Svar på skriftligt spörsmål om påtryckningar på unga med funktionsnedsättning att gå i pension

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 78/2017 rd undertecknat av riksdagsledamot Satu Taavitsainen /sd:

Varför föreslår FPA nästan alltid pensionering av unga med funktionsnedsättning redan i 16 års ålder,

varför anser yrkesutbildade personer inte alltid att det är värt att eftersträva utbildning och lönearbete i anställningsförhållande,

varför anses pensionslösningen vara den enklaste lösningen och varför är myndigheten inte intresserad av delaktighet, utbildning och utveckling av kompetensen hos personer med funktionsnedsättning samt av deras möjligheter att bidra i arbetslivet,

kan ministern främja utbildnings- och sysselsättningsvägen för personer med funktionsnedsättning och sporra dem på vägen till exempel genom att slopa de strikta inkomstgränserna för personer med sjukpension eftersom de hindrar personerna från att arbeta,

kan alla som får full sjukpension av FPA på grund av funktionsnedsättning beviljas rätt att utöver sjukpensionen förtjäna hur mycket de vill genom lönearbete,

vad ämnar ministern göra åt det faktum att trots att arbets- och näringsbyråerna numera ska betjäna även pensionärer så får personer med funktionsnedsättning som får full sjukpension ändå inte tillgång till de av arbets- och näringsbyråns stödformer som är viktiga för att lyckas sysselsätta sig, såsom arbetsprövning, lönesubvention och stöd för specialarrangemang på arbetsplatsen,

varför används inte den utmärkta tjänsten för arbetsträning med suveräna effekter i större utsträckning och varför beviljas den inte som stöd för sysselsättningen av unga personer med funktionsnedsättning, till exempel efter att de avslutat sin utbildning,

vad ämnar ministern göra åt det faktum att om en person med funktionsnedsättning fått bestående pension och vill studera så kan personen inte få stöd för detta,

kan lagen ändras så att en ung person som blir färdig med sina studier alltid får handledning och stöd gällande sysselsättning innan personen går i pension och

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 78/2017 rd

ämna ministern utreda möjligheten att ändra lagstiftningen så att en ung person med funktionsnedsättning som har slutfört sin läroplikt och söker till andra stadiet alltid i första hand beviljas rehabiliteringspenning för unga samt tillräcklig handledning och rådgivning i samband med detta?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Folkpensionsanstalten ordnar och ersätter yrkesinriktad rehabilitering, krävande medicinsk rehabilitering, rehabiliterande psykoterapi och rehabilitering enligt provning enligt lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (566/2005, rehabiliteringslagen). För att trygga utkomsten beviljar Folkpensionsanstalten på grundval av rehabiliteringslagen rehabiliteringsklienter i arbetsför ålder rehabiliteringspenning och rehabiliteringsklienter i åldern 16–19 år rehabiliteringspenning för unga.

Enligt 13 § i folkpensionslagen (568/2007) ska Folkpensionsanstalten innan den fattar beslut om sjukpension utreda huruvida den som ansöker om sjukpension har rätt till rehabilitering enligt rehabiliteringslagen. Folkpensionsanstalten ska också vid behov hänvisa sökanden till rehabilitering enligt annan lagstiftning.

För personer under 20 år är rehabiliteringspenning för unga den förmån som i första hand beviljas i förhållande till sjukpension. Enligt 16 § i folkpensionslagen beviljas den som inte fyllt 20 år sjukpension tidigast från ingången av månaden efter den under vilken hans eller hennes rätt till rehabiliteringspenning enligt rehabiliteringslagen upphörde. Den vars yrkesinriktade rehabilitering fortsätter när han eller hon fyller 20 år beviljas inte sjukpension förrän rehabiliteringen eller utbetalningen av rehabiliteringspenning upphör. Sjukpension kan dock beviljas den som fyllt 16 år och som enligt utredningar inte anses ha möjligheter till yrkesinriktad rehabilitering eller vars yrkesinriktade rehabilitering avbrutits på grund av sjukdom eller upphört som resultatlös.

Minimibeloppet på rehabiliteringspenningen för unga var fram till utgången av 2016 mindre än garantipensionens belopp. Rehabiliteringspenningens minimibelopp var 598,25 euro/månad år 2016 medan folkpensionens och garantipensionens sammanlagda belopp uppgick till 766,85 euro/månad år 2016. Detta har kunnat uppmuntra till att ansöka om sjukpension i stället för rehabiliteringsförmån.

Genom en ändring av rehabiliteringslagen höjdes från början av 2017 minimibeloppet på rehabiliteringspenningen för unga och den rehabiliteringspenning som utbetalas under tiden för yrkesinriktad rehabilitering till samma nivå som garantipensionen.

Utifrån rehabiliteringslagen kan rehabiliteringspenning beviljas en rehabiliteringsklient även då rehabiliteringsklienten får sjukpension enligt folkpensionslagen eller arbetspensionslagarna. Enligt lagen minskar sjukpensionen i regel den rehabiliteringspenning som betalas till en rehabiliteringsklient. Till exempel om Folkpensionsanstalten ordnar yrkesinriktad rehabilitering för en person som får sjukpension kan till personen utöver pensionen betalas pensionstagares rehabiliteringspenning, som uppgår till tio procent av pensionernas (folkpension och garantipension) belopp.

Sjukpensionen är avsedd för personer som till följd av sjukdom, lyte eller skada inte kan för-tjäna en skälig försörjning. Det är möjligt att arbeta vid sidan om sjukpensionen, såvida att förvärvsinkomsterna inte överstiger den inkomstgräns som föreskrivs i lagen. Genom att lämna sjukpensionen vilande kan man prova arbeta utan rädsla för att förlora sin pension. Arbete ökar arbetspensionsskyddet och möjliggör en högre pensionsnivå i framtiden. Endast de som är permanent blinda eller rörelsehindrade kan på basis av en specialbestämmelse i folkpensionslagen arbeta vid sidan om sjukpensionen utan att beröras av inkomstgränsen.

Social- och hälsovårdsministeriet har med anledning av det skriftliga spørsmålet begärt kommentarer från Folkpensionsanstalten. Folkpensionsanstalten har till social- och hälsovårdsministeriet yttrat följande:

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 78/2017 rd

Enligt lagstiftningen kan Folkpensionsanstalten inte hänvisa en ung person med funktionsnedsättning direkt till sjukpension utan att personens möjligheter till rehabilitering har kartlagts. En ung person hänvisas alltid till rehabiliteringspenning om personen bedöms ha förutsättningar för yrkesinriktad rehabilitering. För att beviljas rehabiliteringspenning för unga förutsätts att den unga personen har en personlig studie- och rehabiliteringsplan som upprättats av hemkommunen.

Om det huvudsakliga målet med utbildningen enligt planen är att den unga ska öva på att klara av de dagliga sysslorna och det inte går att ställa upp några motiverade yrkesinriktade fortsatta planer som strävar mot att personen ska komma in i arbetslivet, kan rehabiliteringspenning för unga inte beviljas. Då kan sjukpension beviljas även om personen är under 20 år. En ung person som får sjukpension eller rehabiliteringsstöd, det vill säga tidsbegränsad sjukpension, kan studera, varvid sjukpensionen kan trygga utkomsten under studierna och gör det möjligt för den unga att studera i lämplig takt.

År 2016 avgjorde Folkpensionsanstalten sammanlagt 881 nya ansökningar om sjukpension som gällde 16–19-åringar. Av dessa beviljades 480 sökande sjukpension tills vidare medan 328 sökande beviljades tidsbegränsad sjukpension, det vill säga rehabiliteringsstöd, och 73 ansökningar avslogs. Nästan alla fall där det beviljas sjukpension tills vidare anknyter till svåra utvecklingskador eller andra svåra utvecklingsstörningar.

Även för andra personer som ansöker om sjukpension utreder Folkpensionsanstalten alltid rehabiliteringsmöjligheterna före ett beslut om sjukpension. Trots utredningen av rehabiliteringsmöjligheterna kan det vara nödvändigt att bevilja sökanden sjukpension tills vidare eller tidsbegränsat rehabiliteringsstöd. Rehabiliteringsstöd beviljas i situationer där det behövs under tiden för vård eller rehabilitering. En person som får sjukpension kan studera i egen takt och enligt de egna resurserna.

I statsminister Juha Sipiläs regeringsprogram är ett av spetsprojekten för regeringsperioden Vagar in i arbetslivet för partiellt arbetsföra (OTE). Målet med spetsprojektet är att ändra partiellt arbetsföra personers ställning på arbetsmarknaden så att partiell arbetsförmåga inte längre leder till att personen blir helt utanför arbetslivet. De förändringar som eftersträvas genom projektet är att servicesystemets kedja av tjänster avsedd att stöda partiellt arbetsföra kan användas effektivt och med goda resultat, att kedjorna av tjänster fungerar smidigt och i rätt tid samt att attityderna och fördomarna gentemot partiellt arbetsföra har blivit positivare. Man tar i bruk metoder genom vilka man förbättrar möjligheterna för partiellt arbetsföra och personer med funktionsnedsättning att delta i arbetslivet och att genom sin insats vara delaktiga i samhället.

Ett av projekten under OTE handlar om flitfällor. Arbetsgruppen för projektet kring flitfällor har i uppgift att utreda samordningen av sjukpension och förvärvsinkomster enligt den så kallade linjära modellen. Den linjära modellen innebär ett sätt att samordna en förvärvsinkomst och sjukpension där förvärvsinkomsten steglöst minskar den pension som utbetalas. Det är meningen att arbetsgruppen ska slutföra sitt arbete före utgången av juni 2017.

Målet med projektet Modeller för sysselsättning och delaktighet inom ramen för spetsprojektet OTE är att förnya verksamhetsmodellerna och -kulturen kring de tjänster som partiellt arbetsföra behöver så att de bättre än i nuläget stöder sysselsättningen av partiellt arbetsföra och deras delaktighet i samhället. Inom ramen för regionala försök tar man i bruk verksamhetsmodeller som är effektivare än de nuvarande så att partiellt arbetsföra och personer med funktionsnedsättning i större utsträckning än i nuläget kan gå vidare från studier och arbetsverksamhet till den öppna arbetsmarknaden och avancera på vägen mot sysselsättning. I projektet utvecklas bevisbaserade tjänster för arbetsträning inom ramen för stödd sysselsättning. Dessutom bedömer man behoven av att ändra lagstiftningen och bereder nödvändiga lagändringar.

Vid arbets- och näringsministeriet bereds för närvarande en revidering av lagstiftningen om arbets- och näringsstjänster som en del av den helhet som reformen av regionutvecklingssystemet och tillväxttjänster utgör.

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 78/2017 rd

Helsingfors 31.3.2017

Social- och hälsovårdsminister Pirkko Mattila